

Tag toget til historien

Klassetrin

4. - 6. klassetrin. ca. 12-14 elever.
To lærere. En underviser fra museet.

Indledning – Til læreren

Fra midten af 1800-tallet, hvor jernbanen var ny i Danmark, og frem til midten af 1900-tallet, var jernbanen den vigtigste transportform, når større mængder gods, varer eller passagerer skulle fragtes over land. Derfor fik jernbanen og togdriften også enorm betydning for den udvikling, som byer og landdistrikter gennemlevede i samme periode. F.eks. opstod andelsmejerierne på dette tidspunkt. Det første andelsmejeri åbnede i 1882 i Hjedding i Vestjylland – tæt ved stationsbyen Ølgod. Mejeri- og slagteriproduktionen opstod, fordi efterspørgslen efter fødevarer steg i England, og Danmark begyndte derfor at eksportere disse varer over Nordsøen. Byen Esbjerg voksede enormt bl.a. på grund af denne eksport fra havnen. Især fødevarerproduktion fik betydning for Danmarks eksport, og ligesom mejerierne gennemgik også bryggerierne en omstilling til langt større produktion og dermed afsætningsmuligheder.

Samtidig med denne industrielle udvikling var der stor forskel på rig og fattig i Danmark. Det betød, at man anså det for normalt at opdele de rejsende i tre klasser, og da de fattige oftest var daglejere, der arbejdede enten i landbruget eller på de nye fabrikker i byerne, var der pludselig tale om nye samfundsklasser, hvor sikkerhed i ansættelse og sundhed og levevilkår generelt var en drøm. Derfor var man også noget, hvis man fik ansættelse ved Statsbanerne, hvor noget af denne sikkerhed fulgte med.

I dette forløb, Tag toget til historien, sætter vi fokus på nogle af de forandringer, som jernbanen er med til at skabe i udviklingen af Danmark. Historien bliver nærværende, og eleverne opdager, hvordan det var at arbejde ved jernbanen under denne forandring.

Formål

Formålet med forløbet "Tag toget til historien" er, at eleverne får en fornemmelse for, at noget har været før noget andet i forbindelse med transport. Det, vi kalder relativ kronologi. Eleverne skal have en idé om, at DSB har været en stor arbejdsplads med mange ansatte. Det har været hårdt arbejde for langt de fleste, og der var stor forskel på folk. Jernbanen har været et vigtigt transportmiddel i forhold til mange andre arbejdspladser i Danmark. De var afhængige af jernbanernes og DSBs punktlighed.

Indhold

Eleverne er delt op i tre grupper hjemmefra. Lærerne kender dem bedst.

1. station

Aktiviteten **Billedrækkefølge** I grupper

Eleverne skal prøve at lægge billeder i rigtig kronologisk rækkefølge. Eleverne skal se på forskellige transportmidler og tog gennem tiden. Her er der mulighed for differentiering på sværhedsgraden.

Inden vi går i gang med 2. aktivitet, går vi ud og ser på lokomotivet ODIN, så forbindelsen til det indledende oplæg laves.

2. station

Aktiviteten **Der var forskel på folk** Fælles - Museumsunderviser

Eleverne går ud til 2. - 3. classesvognen samt 1. classesvognen ved dukkerne. Vi taler om, hvordan de ser ud, hvordan vognene er indrettet, hvordan togpersonalet ser ud. Eleverne skal prøve uniformen, mærke hvor tung den er. Hvad sker der, når eleverne får kasket på?

En samtale om uniformens vigtighed og den signalværdi, den havde. Eleverne skal se på de personer, der arbejder hårdt, f.eks. fyrbøderen og drageren. Der er dukkerne, som skal med toget. Derefter skal eleverne ned at se kongevognen. De skal have en fornemmelse af alle detaljerne og den forskel, der er mellem 3. klasse og kongevognen.

I aktiviteten "Der var forskel på folk" kan fortællingen også differentieres.

3. station

Godstransport Fælles - Museumsunderviser

Eleverne skal ud at se på Tuborg-godsvognen. De skal prøve at løfte en gammeldags ølkasse (41 kg.). Hvor mange af de kasser skulle løftes ind i godsvognen? Eleverne skal have fornemmelse af, at det var hårdt arbejde. Derefter skal eleverne ind til postvognen og kødvognen. Hvilken funktion havde de? Hvorfor var det vigtigt med punktlighed? Andre virksomheder var afhængige af jernbanen, f.eks. kød til eksport.

Til sidst skal gruppen forbi sneploven. Hvad fortæller den om DSB?

2. og 3. aktivitet indledes kort med en opfølgning på, hvad den tidligere aktivitet handlede om, så eleverne oplever sammenhæng.

Materialer

Museet stiller det til rådighed

Arbejdsuniformer, kasketter, ølkasser

Billedkort med forskellige transportmidler på - Ca. 5 - 6 billeder.

De dukker, der er der i forvejen i udstillingen.

Powerpoint til indledningen.

Didaktiske overvejelser

Eleverne fra specialområdet har brug for genkendelighed, forudsigelighed og struktur. Eleverne kan nemmere forstå teori, hvis det følges op med praksis, derfor har vi valgt de konkrete og taktile aktiviteter. Vi har valgt at tage afsæt i tre forskellige aktiviteter for at tilgodese fleste mulige elever. Deres nysgerrighed må gerne stimuleres, så de får lyst til at komme igen. Denne gruppe elever lader sig nemt aflede og mister koncentration og fokus, og nogle af de forudsætninger forsøger vi med dette forløb at medtænke i de valgte aktiviteter.

Elever fra specialområdet er vant til at arbejde i mindre enheder eller grupper, og de fungerer bedst ved opgaver af kortere varighed. Eleverne har en kortere arbejdshukommelse, og deres vedholdenhed i en aktivitet falder hurtigere, hvorfor skift og variation samt taktile aktiviteter er nødvendige.

Forløbet er således opdelt i tre aktiviteter med kortere seancer for hver aktivitet. Den første aktivitet foregår i mindre grupper. Variationen i aktiviteterne gør også, at koncentrationen ikke så nemt falder, og det undgås, at de trættes. Aktiviteterne bygger bro mellem hinanden, så eleverne oplever sammenhæng mellem de enkelte dele.

Eleverne skal have flere sanser i brug. De skal fornemme på deres egen krop, hvad vil det sige at arbejde med gods. Eksempelvis prøve at løfte en gammel ølkasse.

Eleverne skal prøve en uniform og en kasket, mærke hvor tung jakken er. Vigtigheden af kasketten - så var man noget. Eleverne skal se på kongevognen, og iagttage alle detaljerne. Eleverne kan ved eget syn se, at der var stor forskel på rig og fattig. Se den forskel, der var på 1. og 3. klasse.

Eleverne lægger billederne i rækkefølge. De skal opnå bevidsthed om, at der er noget, der kommer før noget andet. Eleverne skal se, at der gennem tiden er sket en stor udvikling i jernbanetransport. (Relativ kronologi)

Vi har valgt at bruge postvognen, kødvognen og sneploven til at anskueliggøre, at DSB var en stor arbejdsplads med mange funktioner og hårdtarbejdende folk. Eleverne skal have en fornemmelse af, at det øvrige samfund var afhængig af DSB. Der skal foregå en fælles mundtlig evaluering på museet.

Når eleverne kommer tilbage på skolen, skal de have et evalueringsark med, som de efterfølgende kan udfylde.

I forbindelse med evalueringen skal der både være mulighed for, at eleverne kan tegne og skrive deres svar.

Program

Ca. 1t. og 15 min.

Start i FILSKOV Dagens program vises på projektor.

Indledning PP-oplæg: Danmarks jernbaner - Fra før til nu

Samtal om f.eks.: "Hvor mange af jer har kørt i tog?"
"Kiggede I på den gamle banegård og så den nye?"
"Hvad lagde I mærke til, da I gik igennem museet?"

Powerpoint med billeder af forskellige lokationer og funktioner på en DSB-arbejdsplads.

Eleverne deles i tre grupper - er sket hjemmefra.

1. station Billedjagt - foregår i FILSKOV, museets uv. lokale.

2. station Der var forskel på folk - fælles, ude i udstillingen.

3. station Godstransport, udenfor ved Tuborg-vognen, inde ved postvogn og kødvogn.

Fælles afslutning i FILSKOV

Evaluering

Et evalueringsark medsendes klassen, når I forlader museet.

Det er tanken, at dette laves hjemme på skolen, og at det bruges som samtale om, hvad eleverne har arbejdet med på museet.

Arket kan også sendes fra museet til læreren.